

S z ö v e g é r t é s v e r s e n y

2019. május 7.

5. osztály

Hasznos tudnivalók!

1. 45 perc áll a rendelkezésedre!
2. Tollal dolgozz!
3. Nyugodtan dolgozz a szövegben!
4. Helyesírássra ügyelj, mert figyelembe vesszük!
5. Ügyelj a külalakra, a szépírássra!

Tanuló neve: _____

Iskola: _____

Felkészítő nevelő: _____

Elért pontszám: _____

Helyezés: _____

Nagyon jó munkát kívánunk!

Az Országgyűlési Múzeum programjai

A 2015-ben újraalapított Országgyűlési Múzeum pedagógiai műhelye szeretettel várja mindazon diákcsoportokat, akik szeretnének megismerkedni a magyar törvényhozás ezeréves történelmének egy-egy izgalmas fejezetével.

Királycsinálók. A koronázások és a Szent Korona története

Ajánlott korosztály: 4–7. évfolyam

Időtartam: 60 perc

Választható időpontok:

Páros hét: szerda, péntek 10:45

Páratlan hét: kedd, csütörtök 10:45

A foglalkozás fókuszában a koronázási szertartás, és ennek nélkülözhetetlen kelléke, a Szent Korona áll. A diákok megismerik a koronázási ékszereket övező legendákat és kalandjaikat, majd kis csoportokban felkészülnek fiktív koronázásunk egy-egy jelenetének előadására, melyhez élethű kellékek állnak rendelkezésükre. Az előadásokat Koronázási Albumban örökítjük meg. A diákok a foglalkozás záróakkordjaképp megtekinthetik a Szent Koronát a kupolacsarnokban.

Az oroszlán és a sas gyűrűjében. Tábori országgyűlés a török kori Magyarországon

Ajánlott korosztály: 5–8. évfolyam

Időtartam: 90 perc

Választható időpontok:

Páros hét: csütörtök 09:00, péntek 12:40

Időutazás keretében a török seregek által fenyegetett II. Lajos korabeli Magyar Királyságba repülünk, ahol a királyi tanács a Budavári Palotában, a nemesek tábori gyűlése pedig Rákos mezején ülészik. A diákokkal ismert és kevésbé ismert magyar személyek bőrébe bújva, szerepjáték és kellékek segítségével próbáljuk megkeresni a választ arra a kérdésre, hogy a 16. századi országgyűlés résztvevőiként hogyan is tudnánk megvédeni az országot a török fenyegetéstől. Mottó: Éld át a történelmet!

Képregényes történelem – Jelentősebb törvények a Horthy-korszakból

Ajánlott korosztály: 8.; 11–12. évfolyam

Időtartam: 90 perc

Választható időpontok:

Páros hét: kedd 12:40, péntek 09:00

Páratlan hét: csütörtök 09:00

A foglalkozás keretében a diákok a két világháború közötti Magyarország jelentősebb törvényeivel ismerkednek meg. Csoportmunka keretében színes, élményszerű és elgondolkodtató képregények segítségével kell feldolgozniuk az egyes jogszabályok előzményeit, majd ezeket a folyamatokat a társaik elé tárva szemléltetni a törvények eredményeit, hatásait. A foglalkozáson nagy szerepet kap a vizualitás, a források értelmezésének képessége, valamint az önálló következtetések levonása és kreatív módon való összefoglalása.

Legyen ez a Te „boldog békeidő”! – A dualizmus törvényhozási folyamata

Ajánlott korosztály: 7–12. osztály

Időtartam: 60 perc

Választható időpontok:

Páros hét: kedd, csütörtök 10:45

Páratlan hét: szerda, péntek 10:45

Melyek voltak az Osztrák–Magyar Monarchia törvényhozási folyamatának főbb lépései? Kik alakították a korabeli politikai életet? A vállalkozó kedvű diákok ezekre a kérdésekre kaphatják meg a választ egy interaktív társasjáték formájában. A részt vevő osztályok négy csapatot alakítva, hat különböző játékos feladat megoldásával „fogadtathatják el” törvényjavaslatukat. A diákok korabeli tárgyak felkutatása, bemutatása, szerepjáték és kvízkérdések helyes megválaszolása során haladhatnak előre. A tudás azonban nem elég! A játékosok gyorsasága is hozzájárul a győzelemhez, hiszen az nyer, aki legelsőként a célba ér.

1. Melyik foglalkozásra jellemző? Keresd az állítások, szavak, kifejezések helyét! Írd a számokat a megfelelő programok címe után! 25p/

Királycsinálók: _____

Az oroszlán és a sas gyűrűjében: _____

Képregényes történelem: _____

Legyen ez a Te „boldog békeidőd”!: _____

- 1.) 90 perc időtartamú 2.) 60 perc időtartamú 3.) 7–12. osztály számára ajánlott
4.) 4-7. osztály számára ajánlott 5.) 8. osztályos és annál idősebbek számára ajánlott
6.) csak felső tagozatosoknak ajánlott 7. csak páros héten van ilyen program
8.) koronázási szertartás 9.) két világháború közötti időszak 10.) XVI. század
11.) dualizmus kora 12.) II. Lajos király kora 13.) tábori gyűlés
14.) Horthy-korszak 15.) koronázási ékszerek 16.) jelenet előadása
17.) interaktív társasjáték 18.) képregények 19.) szerepjáték
20.) forrásértelmezés 21.) kvízkérdések 22.) kupolacsarnok

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd a megfelelő betűt a mondatok után! 10p/

Az Országgyűlési Múzeumot 2015-ben alapították újra. _____

Azokat várják, aki Magyarország ezeréves történetével szeretnének megismerkedni. _____

Szombaton, vasárnap és hétfőn nincsenek foglalkozások. _____

A pedagógiai műhely 2-12. osztályos diákcsoportokat vár a foglalkozásokra. _____

A Királycsinálók programon elkészítik a koronázáshoz szükséges kellékeket. _____

Csoportmunka keretében képregények segítségével kell feldolgozniuk az egyes jogszabályok előzményeit 8-12. évfolyamosoknak. _____

A Képregényes történelem foglalkozás páros hét csütörtökön 9 órakor kezdődik. _____

Minden foglalkozás 9:00-kor vagy 10:45-kor kezdődik. _____

Egy-egy foglalkozás időtartama 1 vagy másfél óra. _____

Az interaktív társasjátékban az a csapat nyer, aki legelsőként ér célba. _____

3. Húzd át, hogy az interaktív társasjáték során milyen feladatuk nincs a résztvevőknek! 8p/

4 csapat alakítása,	korabeli tárgyak felkutatása	koronázási jelenet előadása	forrásértelmezés
tárgyak bemutatása	8 játékos feladat megoldása,	kvízkérdések helyes megválaszolása	szerepjáték

összesen: 43 pont/

AZ AGGTELEKI- CSEPPKŐBARLANG

Az Aggteleki Nemzeti Parkot elsősorban az élettelen természeti értékek, felszíni formák és a barlangok érdekében hozták létre 1985-ben, de az itt található élő környezet is figyelemre és védelemre érdemes. A világörökség részévé 1995-ben vált e terület, s mivel határon átnyúló természeti kincs, a szlovák résszel együtt nyilvánították védetté. A világörökségi listán szereplő közös nevük: az Aggteleki-és Szlovák-karszt barlangjai.

Mi a karszt?

A kövek nagyon sokfélék lehetnek. Északi-középhegységünkben a mészkő van jelen. Mint a neve is mutatja: nagy a mésztartalma. A mésről köztudott, hogy vízben jól oldódik, azzal készítik a habarcsot az építkezéshez, sok helyen azzal tisztítják, festik a falat. Mivel a mész viszonylag könnyen oldódik, a mészkőhegységre hulló eső kimossa, lepusztítja azt. Ez a folyamat a karsztosodás, az így kialakult hegység a karszthegység, röviden karszt.

A karsztvidéken a vizek sokszor eltűnnek. Persze csak látszólag, mert valójában vízelnyelőkn (töbrökön) keresztül a mélységekbe jutnak. A barlangokat a leszivárgó vízből összerendeződő földalatti vízfolyások vájta. Nem egyik napról a másikra, hanem évmilliók alatt. Ez alatt az idő alatt a lecsurgó vizek nagy munkát végeztek: magukba oldották a felszín anyagait, amit aztán a mészköves rétegből távozva leraktak. Fokozatosan hatalmas barlangrendszert alakítottak ki. Ezek között vannak függőleges, úgynevezett aknabarlangok (zsombolyok).

A mesékben gyakran olvashatunk kincses barlangokról, amelyekbe valakik aranyat, drágaköveket rejtettek el hajdanán. Az Aggteleki-karszt barlangjaiba másféle kincs van elrejtve. Az itt található kincsek a cseppkövek. Amikor a víz a föld alá érve lerakta a felszínről hozott hordalékanyagokat, akkor keletkeztek e csodálatos képződmények. A kövek egy része a barlangok tetejéről csüng (függő cseppkövek), más része az alján áll (álló cseppkövek). Alakjuk hihetetlenül változatos, ez megmozgatja az emberek képzelő erejét, amint azt beszélő nevük is mutatja. Gyakran patakocská folyik a barlang alján, de előfordulnak hatalmas barlangtavak is. Ahhoz, hogy a turisták által látogatható legyen a cseppkőbarlang, sok munkával biztonságossá kellett tenni. Utakat, olykor hidakat építettek, bevezették a világítást, hiszen sötétben nem látszik a pazar alakzatokból semmi.

A Baradla-barlang a legnagyobb és leghíresebb tagja a karsztvidéknek. Régóta ismert, már egy 1549-ben keletkezett írás is megemlíti. Első térképét jó 200 évvel ezelőtt Sátorj József rajzolta meg. A barlang érdekessége, hogy bizonyítottan járt benne Csokonai Vitéz Mihály és Petőfi Sándor is. A Baradla-barlang különlegességét egyrészt hatalmas termei adják, a Libanon-csarnok és az Óriások-terme. A különleges hangzás miatt hangversenyeket is tartanak itt. De nemcsak méretei miatt csodálatos ez a barlang, hanem azért is, mert az itt látható cseppkövek a legváltozatosabb formákban és színekben pompáznak. A legismertebb közülük a Csillagvizsgáló, az Anyósnyelv, a Kínai Pagoda, a Búbos kemence és a Sárkányfej.

A kutatóknak feltűnt, hogy a sok vízelnyelő rendszerből ismeretlen helyre kerül a víz. Így aztán nem meglepő, hogy időnként újabb barlangokat találnak. Viszonylag újonnan. 1952-ben felfedezett barlang a Béke-barlang, amelynek tökéletesen tiszta levegőjében betegek gyógyulhatnak.

Van-e élet a barlangokban?

Napjainkban több mint 500 barlangi állatfajt azonosítottak. Ezek legyek, bogarak, pókok, férgek, csigák. Van közöttük olyan különlegesség is, amely sehol másutt nem él. A barlangok vizeiben ritka halak találhatóak, s az ide látogató kételtűek közül a foltos szalamandrát kell megemlíteni. A barlangok különleges állatai a denevérek.

1. Írd ki az adatokat a szövegből!

5p/

Mikor hozták létre az Aggteleki Nemzeti Parkot? _____

Melyik évben nyilvánították ezt a területet a világörökség részévé? _____

Mikor és ki rajzolta az első térképet a Baradla-barlangról? _____

Melyik barlangot fedezték fel 1952-ben? _____

2. Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

5p/

Milyen névvel nyilvánították ezt a területet a világörökség részévé?

- a. Aggteleki Nemzeti Park
- b. Aggteleki- és Szlovén-karszt barlangjai
- c. Aggteleki-és Szlovák-karszt barlangjai

Miért érdemes ellátogatni a Béke-barlangba?

- a. Szép kilátásért.
- b. Tökéletesen tiszta levegőért.
- c. Gyógyulni.

Mennyi barlangi állatfaj ismert napjainkban?

- a. Kevesebb, mint 500.
- b. Több, mint 5000.
- c. Több, mint 500.

Milyen kincset rejtene az Aggteleki-karszt barlangjai?

- a. arany
- b. drágakövek
- c. cseppkövek

3. Egészítsd ki a szöveg alapján a hiányos mondatokat!

5p/

A mészkőnek nagy a _____.

A mészről tudjuk, hogy _____.

A meszet használják _____.

4. Rendezd sorba a barlangok kialakulásának lépéseit!

6p/

_____ A lecsurgó vizek a felszín anyagait magukba oldották.

_____ Víznyelőkön keresztül a mélységekbe jutott a víz.

_____ Fokozatosan kialakultak a barlangrendszerek.

_____ Évmilliók teltek el.

_____ A leszivárgó vízből földalatti vízfolyások lettek.

_____ A mészköves rétegből távozó víz hordalékát lerakta.

5. Keretezd be a szövegben a szavak megfelelőjét! vízelnyelők, aknabarlangok

2p/

6. Írd le mi a karsztosodás és a karszt!

4p/

7. Húzd alá a felsoroltak közül azokat, akik bizonyítottan jártak a Baradla-barlangban!

5p/

Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Sátyor József, Móricz Zsigmond, Csokonai Vitéz Mihály

8. Színezd ki a szöveg által említett legismertebb cseppkő elnevezéseket!

8p/

Libanon-csarnok	Anyósnyelv	Csipkerózsika	Búbos kemence
Sárkányfej	Csillagvizsgáló	Kínai Pagoda	Óriások

9. Igaz vagy hamis? Írd a megfelelő betűt az állítások elé!

5p/

_____ Az Aggteleki-karsztban hatalmas barlangtavak vannak.

_____ Az Óriások-csarnokában és a Libanon-teremben hangversenyeket tartanak.

_____ A cseppkövek az Aggteleki-karszt barlangjainak kincsei.

_____ Ahhoz, hogy látogatható legyen a barlang a világítást kellett csak bevezetni.

_____ A legnagyobb és leghíresebb barlangja a karsztvidéknek a Béke-barlang.

10. Írd le a szavak rokon értelmű megfelelőjét!

2p/

hajdanán - _____

másutt - _____

Összesen: 47pont/

Az időjárás előrejelzése

Meteorológiának nevezzük az időjárási jelenségekkel és azok törvényszerűségeivel foglalkozó tudományágat. Az elnevezés Arisztotelész (Kr. e. 384 – 322) görög filozófustól származik. Ő alkotta meg az időjárás tudományának első tankönyvét, ami a Meteorologica címet kapta. Ez annyit jelent: „Az égi jelenségek tana”.

Az első meteorológiai állomások a 18. század végén jöttek létre. A tudományos kutatás ugyanis csak akkor vehette kezdetét, amikor feltalálták az olyan műszereket, mint a barométer (1643) és a higanyos hőmérő (1714). Az időjárás-előrejelzések gyakorlati haszna azonban még nagyon korlátozott volt, mivel a megfigyelési eredményeket csak lassan tudták továbbítani. A helyzet akkor változott meg, amikor 1837-ben feltalálták a távirót.

Napjainkban a Föld szinte valamennyi országának van saját nemzeti meteorológiai szolgálata, amely figyeli az időjárást, feldolgozza az időjárási adatokat, és közzéteszi az időjárás-jelentéseket. A nagyobb országok meteorológiai szolgálatai különböző ágazatokra oszlanak, pl.: közlekedési, repülési, agrármeteorológiai, tengeri időjárás-szolgálat.

A katasztrófa-előrejelzés a meteorológia szolgálatok legfontosabb feladatai közé tartozik. A katasztrófaszolgálat tájékoztatást ad a meghatározott erősséget elérő szelekről, a meghatározott látótávolságú ködről, a zivatarokról, a fagyokról, a havazásról vagy a lavinaveszélyről. Az Amerikai Egyesült Államokban létezik speciális hurrikán-előrejelzés is. A meteorológiai szolgálatok a rádióban, televízióban, az újságokban és az interneten teszik közzé előrejelzéseiket.

Világszerte 3000 meteorológiai ballon száll fel a földfelszínen és a hajókon elhelyezett mérőállomásokról. A hidrogénnel vagy héliummal töltött ballonok a légnyomás, a hőmérséklet, a szél és a páratartalom mérésére szolgáló műszereket szállítanak több mint 30 km magasságba. Egy kis rádióadó közvetíti a mért értékeket a földi állomásra. A ballonok felszálláskor kb. két méter átmérőjűek. A csökkenő légnyomás következtében a ballonok egyre jobban kitágulnak. 30 km magasságban, amikor átmérőjük tízszeresére nő, szétpukkannak. A Földre visszatérő szondát egy kis ejtőernyő fékezi le.

A világszerte összegyűjtött adatok alapján a világ meteorológiai távközlési központjaiban Moszkvában (Oroszország), Washingtonban (Amerikai Egyesült Államok) és Melbourne-ben (Ausztrália) időjárási térképeket készítenek. Innen jutnak el az információk a kifejezetten ebből a célból épített távközlési hálózaton keresztül a nemzetközi meteorológiai szolgálatokhoz.

(Rainer Crummenerl nyomán)

1. Számozd meg a bekezdéseket! Írd le annak a bekezdésnek a számát, amelyikben a következőkről olvastál!

A barométer feltalálásáról. ____

A meteorológiai ballonokról. ____

A nemzeti meteorológiai szolgálatok ágazatairól. ____

Az időjárás tudományának első tankönyvéről. ____

A világ meteorológiai távközlési központjairól. ____

A speciális hurrikán-előrejelzésről. ____

6p/

2. Írd le, hogy a szöveg alapján mit tudtál meg Arisztotelésről!

4p/

3. Milyen eszközök megjelenése segítette elő a tudományos kutatásokat? Melyiket mikor találták fel?

Az eszköz neve	Feltalálásának éve

6p/

4. Mivel foglalkozik egy nemzeti meteorológiai szolgálat?

3p/

5. Keretezd be a szövegben, milyen ágazatai vannak a nagyobb országok meteorológiai szolgálatainak!

4p/

6. Húzd át azokat a jelenségeket, amelyekről nem ad tájékoztatást a katasztrófaszolgálat!

köd, felhőzet, lavinaveszély, fagy, dér, zivatar, szárazság, hurrikán, napsütés, havazás, szél

4p/

7. Mi történik a meteorológiai ballonokkal, ha csökken a légnyomás?

3p/

8. Sorold fel azokat az országokat, ahol a világ meteorológiai távközlési központjai működnek!

3p/

9. Pótold a hiányzó részt!

Az időjárás tudományának első tankönyve magyar elnevezéssel:.....

A különböző mérőállomásokról meteorológiai ballon száll fel évente.

Az információk az erre a célra épített keresztül jutnak el a nemzeti meteorológiai szolgálatokhoz.

Az időjárási jelenségekkel és az azok törvényszerűségeivel foglalkozó tudományág neve:.....

A meteorológiai szolgálatok egyik legfontosabb feladata:.....

A Földre visszatérő szondát egy fékezi le.

Speciális hurrikán-előrejelzés létezik a/az

7p/

Összesen: 40 pont/

Elérhető: 43+47+40 = 130 pont

Elért: